

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

Guidelines for Academic Administration based on the Four
Principles of Iddhipada by School Administrators under
Roi Et Primary Educational service Area office 2

ปวีณา ผลาผล

Paweena Phalaphon

จิราภรณ์ ผันสว่าง

Jiraporn Phansawang

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

Email: paweenanongnoi@gmail.com

Received: 17 October 2025; Revised: 25 October 2025; Accepted: 4 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 351 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67 – 1.00 และความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบันทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ผลการวิจัย 1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนิเทศ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากด้านสูงไปต่ำ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนิเทศ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี 2) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. แนวทาง 7 ด้าน 36 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านหลักสูตร (4 แนวทาง) (2) ด้านการสอน (5 แนวทาง) (3) ด้านสื่อเทคโนโลยี (5 แนวทาง) (4) ด้านแหล่งเรียนรู้ (6 แนวทาง) (5) ด้านการประเมินผล (6 แนวทาง) (6) ด้านการนิเทศ (6 แนวทาง) (7) ด้านการประกันคุณภาพ (4 แนวทาง)

คำสำคัญ แนวทาง, การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the current and desirable conditions of academic administration based on the principles of *Iddhipada 4*; and 2) to explore the guidelines for applying the principles of *Iddhipada 4* to academic administration. The sample group consisted of 351 participants including school administrators and teachers, and the key informants for the interviews consisted of six individuals. The research instruments were a five-point Likert scale questionnaire, with content validity values ranging from 0.67 to 1.00. The reliability coefficient for the current condition section was 0.89, and for the desired condition section was 0.98.

The results showed that 1. The current condition of academic administration, overall, was at a high level. Ranked from highest to lowest average, the aspects were as follows: educational supervision, measurement and evaluation including the recognition of learning equivalency, learning process development. The aspect with the lowest average was the development and use of educational media and technology. The desired condition, overall, was also at a high level. Ranked from highest to lowest average, the aspects were: educational supervision, development of internal quality assurance systems and educational standards, research for educational quality development in schools, measurement and evaluation including the recognition of learning equivalency.

2. The priority needs for academic administration based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4) were as follows: 1) Development and use of educational media and technology, 2) Development of internal quality assurance systems and educational standards, 3) Research for educational quality development in schools.

3. There were 36 proposed guidelines for academic administration based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), categorized as follows: (1) Curriculum Variable (4 guidelines) (2) Teaching Variable (5 guidelines) (3) Media and Technology Variable (5 guidelines) (4) Learning Resources Variable (6 guidelines) (5) Assessment Variable (6 guidelines) (6) Supervision Variable (6 guidelines) (7) Quality Assurance Variable (4 guidelines)

Keywords: Guidelines, Academic Administration, The Four Principles of Iddhipada, Roi Et Primary Educational service Area office 2

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม ประเทศไทยจึงต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างคนที่มีคุณธรรม ปัญญา ความสุข และศักยภาพแข่งขันในเวทีโลก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 การจัดการศึกษาควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริง พัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ขณะที่ผู้สอนต้องวางแผนการจัดกิจกรรม การเก็บข้อมูล และการประเมินอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) งานวิชาการถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องใช้กระบวนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นภารกิจสำคัญ ส่วนงานอื่นเป็นเพียงการสนับสนุน (สันติ บุญภิรมย์, 2557) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 และ 2545) เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อเพิ่มความอิสระ คล่องตัว และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

นอกจากนี้ ผู้บริหารควรยึดหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นแนวทางแห่งความสำเร็จตามหลักพระพุทธศาสนา ช่วยให้การงานเกิดความรักในงาน ความเพียร ความตั้งใจ และการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542) รายงานผลการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (2566) พบประเด็นที่ควรพัฒนา ได้แก่ โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดครูครบ

ชั้นและไม่ตรงสาขา ขาดนวัตกรรมและทักษะการสอน ขาดครูในกลุ่มสาระหลัก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่บรรลุเป้าหมาย และโรงเรียนบางส่วนยังขาดอาคารและอุปกรณ์การเรียน จึงควรมีนโยบายด้านการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารต้องดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ และครูต้องปรับสู่ความเป็นมืออาชีพ ใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ด้วยความเป็นผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นต่องานวิชาการที่บริหารโดยมีหลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 229 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,477 คน รวมทั้งสิ้น 3,706 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และครูผู้สอน จำนวน 329 คน รวม 351 คน โดยใช้ตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1990, pp. 607-610) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา ด้วยการเทียบสัดส่วน แล้วสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก

3. ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากนักวิชาการ ได้ตัวแปรดังต่อไปนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการสอน 3) ด้านการวัดผล 4) ด้านแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการนิเทศ 6) ด้านประกันคุณภาพ 7) ด้านสื่อเทคโนโลยี โดยนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

4. เครื่องมือมี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือเพื่อการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายถึง กลุ่มคนที่ผู้วิจัยเลือกมาเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งก็คือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สูง ได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้งหมด 6 คน โดยเลือกมาจากโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นหรือมีแนวทางการดำเนินงานที่ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน (ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครู 1 คน) กระบวนการคัดเลือกใช้วิธีการ “เลือกแบบเจาะจง” (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกผู้ที่ตรงกับคุณสมบัติเฉพาะที่ต้องการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและเหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทั้งหมดอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถามเสนอผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยส่ง Google form ผ่านทาง Application LINE

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสัมภาษณ์เสนอผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

3) ผู้วิจัยประสานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ทางโทรศัพท์เพื่อขอนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์

4) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

5. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 การสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าจากเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended) จากตำราของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3) สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องและครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะแต่ละด้าน

4) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of item objective congruence) โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถามดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเสนอแนะ

7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

8) นำแบบสอบถามที่ทดลองมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบันทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

9) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5.2 การสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนทฤษฎีและแนวทางในการบริหารวิชาการ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ เพื่อการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้นำมาปรับปรุงแก้ไข

3) นำแบบสัมภาษณ์ ไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงจัดทำแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้ ตรวจสอบคุณภาพและใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5) นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายถึง กลุ่มคนที่ผู้วิจัยเลือกมาเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งก็คือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สูง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้งหมด 6 คน โดยเลือกมาจากโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นหรือมีแนวทางการดำเนินงานที่ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน (ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครู 1 คน) กระบวนการคัดเลือกใช้วิธีการ “เลือกแบบเจาะจง” (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกผู้ที่ตรงกับคุณสมบัติเฉพาะที่ต้องการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและเหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทั้งหมดอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

6.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นหรือ Modified Priority Needs Index (PNI modified) ซึ่งเป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) ทั้งนี้เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในช่วงพิสัยที่ไม่มากเกินไป (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงค่าที่ระบุระดับความต้องการจำเป็นด้วยค่า $PNI_{modified}$

6.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาความด้วยการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงาน วิชาการตามหลัก อิทธิบาท 4	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) ด้านหลักสูตร	3.59	0.91	มาก	4	4.17	0.81	มาก	7
2) ด้านการสอน	3.60	0.84	มาก	3	4.32	0.82	มาก	5
3) ด้านการวัดผล	3.72	0.73	มาก	2	4.33	0.84	มาก	4
4) ด้านแหล่งเรียนรู้	3.58	0.77	มาก	5	4.40	0.79	มาก	3
5) ด้านการนิเทศ การศึกษา	3.77	0.75	มาก	1	4.50	0.84	มาก	1
6) ด้านการประกัน คุณภาพ	3.47	0.83	มาก	6	4.43	0.90	มาก	2
7) ด้านสื่อ เทคโนโลยี	3.18	0.88	ปาน กลาง	7	4.20	0.89	มาก	6
รวมเฉลี่ย	3.56	0.82	มาก	-	4.34	0.84	มาก	-

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$ S.D. = 0.82) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.75) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.72$ S.D. = 0.73) ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.84) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.91) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.77) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.83) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.88)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$ S.D. = 0.84) ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.84) ด้านการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.43$ S.D. = 0.90) ด้านการวิจัยเพื่อ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.79) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.84) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.82) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.89) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.81)

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4	สภาพปัจจุบัน (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI	ลำดับ
1) ด้านหลักสูตร	3.59	4.17	0.16	6
2) ด้านการสอน	3.60	4.32	0.20	4
3) ด้านการวัดผล	3.72	4.33	0.16	6
4) ด้านแหล่งเรียนรู้	3.58	4.40	0.23	3
5) ด้านการนิเทศการศึกษา	3.77	4.50	0.19	5
6) ด้านการประกันคุณภาพ	3.47	4.43	0.28	2
7) ด้านสื่อเทคโนโลยี	3.18	4.20	0.32	1
รวมเฉลี่ย	3.56	4.34	-	-

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.32$) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.28$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.23$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.20$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.19$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา, ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.16$) ตามลำดับ

2. สรุปแนวทาง มีทั้งหมด 36 แนวทาง ดังนี้ (1) การพัฒนาหลักสูตร 4 แนวทาง (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง (3) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง (4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6 แนวทาง (5) การวัดผล

ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 6 แนวทาง (6) การนิเทศการศึกษา 6 แนวทาง และ (7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 แนวทาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) จากการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากงานวิชาการถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ครอบครัวการวางแผนหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การพัฒนาครู และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจึงมักพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ทั้งนี้ งานวิชาการยังมีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา โดยต้องขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา พร้อมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และส่งเสริมระบบประกันคุณภาพ การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ (2565) ที่ชี้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน ผู้บริหารควรเป็นผู้นำด้านวิชาการ ทำงานร่วมกับครูเพื่อยกระดับคุณภาพการสอน และมาตรฐานสถานศึกษาส่วนใหญ่จะถูกวัดจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชญพิชา จันทา (2563) ที่ศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ โดยรวมก็อยู่ในระดับมาก

2) สภาพที่พึงประสงค์ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความตระหนักและการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ที่ช่วยยกระดับคุณภาพทางวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารมี ฉันทะ หรือความตั้งใจจริงในการพัฒนาการเรียนรู้และบุคลากร มี วิริยะ หรือความพยายามต่อเนื่องในการผลักดันนโยบายและสนับสนุนการสอนอย่างมีนวัตกรรม มี จิตตะ หรือความใส่ใจในการทำงานร่วมกับครู สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมี วิมังสา หรือการตรวจสอบวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลจาก SAR และการประเมินภายในมาเป็นฐานในการตัดสินใจ ปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การอบรมต่อเนื่อง และนโยบายจากเขตพื้นที่ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538) ที่กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักแห่งความสำเร็จ หากวางรากฐานการพัฒนาคอนอย่างถูกต้อง ย่อมส่งผลให้งานดำเนินไปด้วยดี รวมทั้งตรงกับงานวิจัยของ ยุทธนา บัวบาล, สุนทร สายคำ และพระครูปลัดบุญช่วยโชติวิโส (2564) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

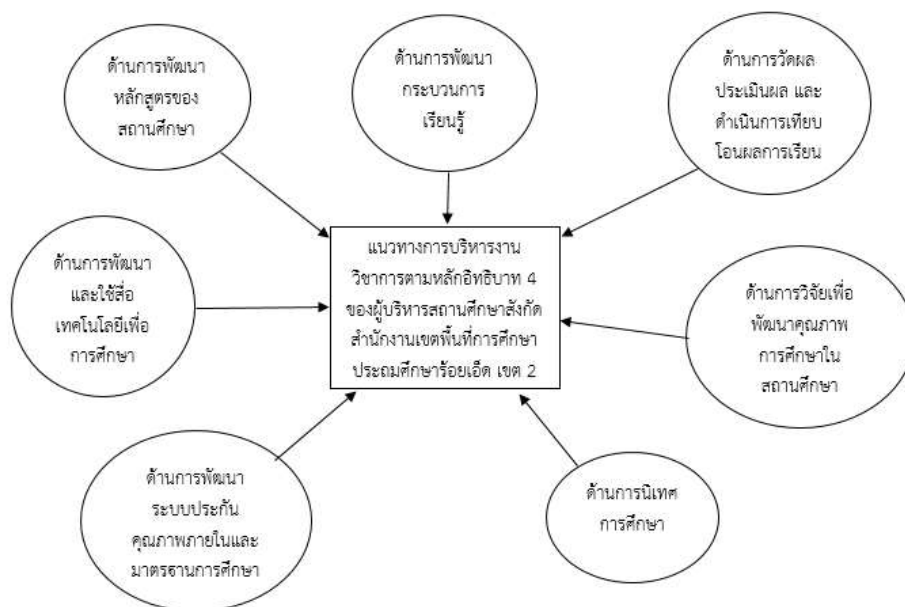
3) ความต้องการจำเป็น พบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาคือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ

การพัฒนาหลักสูตร และการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้สะท้อนถึง ความเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยผู้บริหารต้องการส่งเสริมการใช้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อมโยงกับหลัก “ฉันทะ” และ “จิต ตะ” ส่วนการประกันคุณภาพสอดคล้องกับหลัก “วิมังสา” ในการใช้ข้อมูลวิเคราะห์พัฒนา ขณะที่การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สอดคล้องกับหลัก “วิริยะ” ด้านกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศแม้มีความสำคัญ แต่ความต้องการน้อยกว่า อาจเพราะผู้บริหารบางส่วนมีความพร้อมอยู่แล้ว ส่วนการพัฒนาหลักสูตรและการวัดผลอยู่ในลำดับต่ำสุด เนื่องจากใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักและยังไม่ถูกผลักดันอย่างจริงจัง สรุปได้ว่าแนวโน้มการบริหารงานวิชาการมุ่งพัฒนาเทคโนโลยีและคุณภาพเชิงระบบ หาก ดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 อย่างแท้จริงจะช่วยขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องยุคสมัย และพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุทธนา เกื้อกุล (2560) ที่ชี้ว่าการ บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพเพื่อผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพและนำสู่ความ เจริญของประเทศชาติ และตรงกับงานวิจัยของ นุชเรศ คำดีบุญ (2564) ที่พบว่า ความ ต้องการจำเป็นด้านวิชาการของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เรียงลำดับ จากมากไปน้อยคือ การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การวางแผนงาน วิชาการ และการพัฒนาหลักสูตร

4) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา มี ทั้งหมด 36 แนวทาง ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตร 4 แนวทาง (2) การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ 5 แนวทาง (3) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง (4) การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6 แนวทาง (5) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการ เรียน 6 แนวทาง (6) การนิเทศการศึกษา 6 แนวทาง และ (7) การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 แนวทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ วร สาร และจิราภรณ์ ผันสว่าง (2567) ที่เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีข้อเสนอ ได้แก่ (1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียน แสวงหาและพัฒนาความรู้ตามศักยภาพ (2) การวัดและประเมินผล ควรจัดระบบอย่าง ชัดเจน (3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดอบรมวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (4) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ควรยกระดับห้องสมุดเป็นศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์สื่อ (5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรใช้ทั้งในและนอกสถานศึกษา (6) การนิเทศ การศึกษา ควรให้ครูนำข้อเสนอไปใช้ในการพัฒนาการสอน (7) การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพ ควรจัดประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักที่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทาง 7 ด้าน 36 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านหลักสูตร (4 แนวทาง) (2) ด้านการสอน (5 แนวทาง) (3) ด้านสื่อเทคโนโลยี (5 แนวทาง) (4) ด้านแหล่งเรียนรู้ (6 แนวทาง) (5) ด้านการประเมินผล (6 แนวทาง) (6) ด้านการนิเทศ (6 แนวทาง) (7) ด้านการประกันคุณภาพ (4 แนวทาง)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

โดยรวมทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก แต่ยังมีความต้องการพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 มีทั้งหมด 36 แนวทาง ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร 4 แนวทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6 แนวทาง การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 6 แนวทาง การนิเทศการศึกษา 6 แนวทาง และ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 แนวทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศการศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรรับฟังเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนความคิดเห็น ให้คำแนะนำด้วยความเคารพ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ครูมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การนิเทศแบบกัลยาณมิตรจะช่วยส่งเสริมให้ครูเห็นคุณค่าในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ และพร้อมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) สภาพที่พึงประสงค์ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอย่างต่อเนื่องโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น โปรแกรมสร้างสื่อการสอน แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือออนไลน์ เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย ตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนควรร่วมมือกันพัฒนาระบบนิเทศที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน

2) สภาพที่พึงประสงค์ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยยึดบริบทของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นเป็นสำคัญเพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาในสถานศึกษาเอกชนเพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- _____. (2561). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. (2565). การบริหารงานวิชาการ. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2567 จาก www.gotoknow.org.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2543). ธรรมะกับการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พัชัญพินา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยุทธนา บัวบาล, สุนทร สายคำ และ พระครูปลัดบุญช่วยโชติวิโส. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2. *Journal of Modern Learning Development*. 6(1), 223-233.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุดาร์ตน์ วรสาร และจิราภรณ์ ผันสว่าง. (2567). การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 4(2), 33-45.

- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). การบริหารจัดการห้องเรียน Classroom Management. กรุงเทพมหานคร. ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2566). ข้อมูลแผนการปฏิบัติการ. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.ret2.go.th/ict/>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.